

# Visuomenės veikėjui, gydytojui Jonui Staugaičiui – 150

Janina Valančiūtė  
Lietuvos medicinos biblioteka



Šaltinis: Lietuvos centrinis valstybės archyvas (LCVA).

Birželio 6–liepos 4 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje (Kaštonų g. 7, Vilnius) veikia paroda „Tarp medicinos ir politikos: Seimo Pirmininkui Jonui Staugaičiui – 150“.

Jonas Staugaitis gimė 1868 m. birželio 1 d. Omentiškių (Štratai) kaime, Vilkaviškio rajone. 1879–1887 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje. 1887–1893 m. studijavo Varšuvos universiteto Medicinos fakultete. Dar studijuodamas J. Staugaitis įsitraukė į lietuviškų organizacijų veiklą, dalyvavo varpininkų vasaros suvažiavimuose. Aktyviai bendradarbiavo „Varpo“, „Ūkininko“, „Lietuvos ūkininko“ ir kituose laikraščiuose, juose paskelbė apie 20 straipsnių bitininkystės, agronomijos temomis. Baigęs mokslus dar pusei metų pasiliko tobulintis Varšuvoje Kūdikėlio Jėzaus ligoninėje, Vidaus ligų skyriuje. 1894-ųjų pavasarį buvo pakviestas susirgusio Vinco Kudirkos į Šakius jo pavaduoti. Pusmetį dirbo kartu, kol V. Kudirka išvyko gydytis į Krymą. J. Staugaitis apie 25 metus, su pertraukomis, Šakiuose vertėsi gydytojo praktika.

Rusijos–Japonijos karo metais J. Staugaitis buvo mobilizuotas ir pasiūstas į Tolimųjų Rytų Sibirą, į Chabarovsko karo lauko ligoninę. Suėmus keliolika švietimo draugijos „Šviesa“ aktyvistų beveik penkiems mėnesiams pateko į Kalvarijos kalinimą. 1914–1918 m. jam, kaip gydytojui, teko dalyvauti Pirmajame pasauliniame kare. Grįžęs į Lietuvą dirbo Šakių apskrities gydytoju, ligoninės vedėju. Daug laiko skyrė visuomeniniams reikalams, bendradarbiavo „Lietuvos žiniuose“ ir „Lietuvos ūkininke“. Buvo išrinktas Šakių miesto komiteto pirmininku, apskrities komiteto vicepirmininku, vėliau – pirmininku. Šakiuose įvykus ginkluotam susirėmimui, J. Staugaitis buvo paimtas įkaitu.

Sveikatos departamento direktoriaus dr. Juozo Bagdono pakviestas 1919 m. persikėlė į Kauną. Rugsjūtį buvo paskirtas Sveikatos departamento Medicinos skyriaus vedėju, taip pat dirbo Kauno ligoninės vyriausiuoju gydytoju. 1920–1926 m. – ligoninės direktoriumi. Norėdamas arčiau susipažinti su apskričių savivaldybių ligoninėmis ir jų trūkumais, dr. J. Staugaitis planavo aplankyti visas ligonines. Per 10 mėnesių aplankė Kaišiadorių, Kėdainių, Panevėžio, Ukmergės ir Utenos apskričių savivaldybių ir Kauno, Panevėžio, Ukmergės miestų žydų ligonines. Susikūrus ligonių kasoms gynė gydytojų interesus.

J. Staugaitis aktyviai dalyvavo daugybėje organizacijų.

Buvo Lietuvos gydytojų savišalpos kasos narys, Raudonojo Kryžiaus draugijos valdybos vicepirmininkas, draugijų „Kovos su tuberkulioze“, „Pieno lašas“ bei kitų draugijų narys. Išrinktas Aukštųjų mokslų draugijos pirmininku, Kauno gydytojų sąjungos vicepirmininku, bendrovės „Varpas“ pirmininku, Lietuvos valstiečių sąjungos Centro komiteto vicepirmininku. Nuo 1921 iki 1940 m., su trumpa pertrauka, – Kauno medicinos draugijos pirmininkas. Buvo Lietuvos gydytojų suvažiavimų vykdomojo komiteto pirmininku, taip pat Lietuvos gydytojų sąjungos pirmininku.

1922–1940 m. redagavo žurnalą „Medicina“. Jam teko būti ne tik šio leidinio redaktoriumi, bet ir kalbos taisytoju, korektoriumi, administratoriumi, ekspeditoriumi straipsnių vertėju. Be ligoninių metinių ataskaitų ir apyskaitų, kitų dokumentų bei apžvalgų, dr. J. Staugaitis žurnale publikavo medicinos straipsnius. 1929 m. už nuopelnus Lietuvos medicinai J. Staugaičiui suteiktas medicinos mokslų garbės daktaro laipsnis.

J. Staugaitis priklausė Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungai, buvo visų (1920–1927) Lietuvos Respublikos Seimo kadencijų narys. 1920 m. gegužės 15 d.–1922 m. lapkričio 13 d. – Steigiamojo Seimo atstovas, išrinktas II (Kauno) rinkimų apygardoje. Didele balsų persvara išrinktas Steigiamojo Seimo pirmuoju vicepirmininku. 1922 m. lapkričio 13 d.–1923 m. kovo 13 d. – Pirmojo Seimo, 1923 m. birželio 5 d.–1926 m. birželio 2 d. – Antrojo Seimo, 1926 m. birželio 2 d.–gruodžio 17 d. – Trečiojo Seimo pirmininkas. Dirbo Užsienio reikalų, Sveikatos, Finansų ir biudžeto, Statuto ir Redakcijos komisijose. Jam dirbant Seime buvo priimti sveikatos įstatymai: „Medicinos praktikos teisių Lietuvoje įstatymas“, „Universiteto statutas“, „Medicinos felčerių įstatymas“, „Ligonių kasų įstatymas“ ir daug kitų. Po 1926 m. gruodžio 17 d. karinio perversmo J. Staugaitis daugiau nėjo valstybinių pareigų, tačiau nenusišalino nuo Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungos reikalų, atsidėjo medicinai, dalyvavo visuomeninėje veikloje. 1945 m.–1949 m. – Higienos muziejaus vedėjas, 1949 m.–1951 m. – Sanitarijos epidemiologijos stoties gydytojas, Kauno sanitarinio švietimo namų vadovas.

J. Staugaitis mirė 1952 m. sausio 18 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.